

ובזה יוכנו גם דברי רש"י שם (פסוק ז) "ביום המשתה הביאו השרות את בניהן עמהן והניקה אותם, שהיו אומרות לא ילדה שרה אלא אסופי הביאה מן השוק", שיש לדקדק בזה: כדי להוכיח ששרה ילדה את יצחק, הי' מספיק שכולם יראו שהיא מניקה את יצחק, או שתניק עוד כמה בנים; ומדוע הוצרכה להניק את כולם? אלא, שהי' בזה ענין נוסף: לידת יצחק גרמה לכמה וכמה עניני השפעה, ועד ש"רב שחוק הי' בעולם", והדבר התבטא גם בזה שהניקה בניהם של כל השרות.

לפי זה יש לומר, שכשם שמצינו אצל שרה, שהנס דלידת יצחק גרם לעוד כמה נסים אצלה ובזכותה, נסים שהביאו ישועה והצלה בעולם - כן הוא אף לגבי אברהם, שהנס דלידת יצחק גרם לעוד נסים אצלו, שנולדו לו עוד בנים בדרך פלא ונס, ובנים אלו אינם בני ישראל אלא אומות העולם (על דרך הנ"ל לגבי שרה).

וראה (באופן אחר) בביאור לרש"י פסוק ז.

קטורה: זו הגר. ונקראת קטורה על שם שנאים מעשי' כקטרת, ושקשרה פתחה שלא מזדווגה לאדם מיום שפירשה מאברהם.

צריך ביאור:

א. מה מכריחו לפרש שקטורה זו הגר, והרי ממה שנאמר "ויוסף אברהם" משמע לכאורה שהיתה זו אשה חדשה.

ב. רש"י פירש לעיל (וירא כא, יד) שהגר חזרה לגלולי בית אבי', וכיצד אומר כאן שנאים מעשי' כקטרת.

ג. מנין לו לרש"י שישנם שני טעמים לשם "קטורה" (שנאים מעשי' כקטרת, שקשרה פתחה).

(השפתי חכמים מפרש שלטעם הראשון קשה "למה לא קרא אותה קטרת", ולפירוש השני קשה "הי' לו לקרותה קטורה". וקשה: בדרך הפשט אין הכרח שאותיות השם תהיינה דומות ממש להאותיות שבטעם השם. ראה רש"י בראשית ב, יא - יד. ועוד. וראה בביאור לפרשת ויצא כט, לב).

והביאור:

למדנו לעיל (רש"י לך יב, ה) שאברהם הצליח להכניס אנשים רבים תחת כנפי השכינה, ואם כן מובן במכל שכן וקל וחומר שהי' לו השפעה גדולה על אנשי ביתו (והרי גם ישמעאל עשה תשובה עוד בחייו של אברהם). ונשאלת איפוא השאלה: כצד יתכן הדבר שהגר חזרה לגלולי בית אבי' ואברהם לא הצליח להשפיע עלי' לחזור בתשובה?

על זה אומר רש"י שאין הכי נמי: התורה קוראת להגר בשם "קטורה" כדי לרמז שעכשיו כבר היו מעשי' נאים כקטרת, והיא אכן חזרה בתשובה.

זהו שרש"י מדייק "זו הגר", לשון נוכח, ולא "היא הגר", לשון נסתר (כפירוש רש"י לעיל (לך יב, ו) "אלון מורה" - "הוא שכס"):

מאז למדנו על כך שהגר חזרה לגלולי בית אבי' מטרידה אותנו השאלה - מדוע לא מצינו שחזרה בתשובה? ועל זה אומר רש"י "זו הגר", לשון "נוכח": הנה, מדובר כאן אודות הגר זו שהעסיקה אותנו מאז למדנו שחזרה לגלולי בית אבי'.

ברם, אף שהגר חזרה בתשובה, מוכן שבאם נזדווגה לאדם אחר בינתיים לא הי' אברהם חוזר ולוקחה, שהרי הוא הי' צנוע בתכלית. לכן ממשיך רש"י ומפרש שלשם "קטורה" ישנה משמעות נוספת: "שקשרה פתחה, שלא נזדווגה לאדם מיום שפירשה מאברהם".

כה, ו
ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם הפילגשים: חסר כתיב, שלא הימה חלל פלגש אחת, היא הגר היא קטורה. נשים נכמוזה, פלגשים חלל כמוזה, ^{אוצר החכמה} כדאמרין בסנהדרין (כא, א) נשים ופלגשים דדוד. צריך ביאור:

- א. מדוע לא נאמר "ולבני הפלגש אשר לאברהם".
 - ב. לשם מה הוסיף "היא הגר היא קטורה", והרי כבר פירש לעיל (פסוק א) "קטורה זו הגר".
 - ג. מלת "פלגש" נזכרה כבר בסוף פרשת וירא (כב, כד) - "ופלגשו ושמה ראומה", ושם לא טרח רש"י לפרשה.
 - ד. לכאורה הי' לו לפרש מלת פלגש (א) בקטע בפני עצמו, (ב) לפני שמפרש מדוע נאמר "הפילגשים" חסר.
 - ה. מדוע מסתייע מנשים ופלגשים דדוד דוקא, והרי הלשון "פלגש" מופיע כבר לפני זה (וישלח לה, כב. לו, יב. שופטים ח, לא. שם פרק י"ט-כ).
- והביאור:

בסוף פרשת וירא (כב, כ) פירש רש"י "מה אברהם י"ב שבטים שיצאו מיעקב, ח' בני הגבירות וד' בני שפחות, אף אלו ח' בני גבירות וד' בני פלגש". מוכן,